

Söktrycket till yrkesutbildningar i komvux

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Sammanfattning

Den 1 juli i år (2023) träder reformen om planering och dimensionering av gymnasial utbildning ikraft. Den innebär bland annat att det ställs högre krav på huvudmännen för komvux att dimensionera yrkesutbildningen med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Samtidigt vet vi lite om hur söktrycket till yrkesutbildningen i komvux ser ut. Med anledning av detta har SKR under våren 2023 genomfört en enkätstudie om söktrycket till yrkesutbildningar i komvux. I den här promemorian presenteras resultaten från enkätstudien. Följande punkter sammanställer centrala resultat och slutsatser.

- Generellt sett hade runt hälften eller fler av kommunerna färre sökande än utbildningsplatser till en majoritet av de yrkesinriktningar som erbjöds under 2022. Framst var söktrycket lågt till inriktningar med yrkesutgång primärt mot den privata sektorn.
- Till inriktningarna vård och omsorg samt barn och fritid hade en större andel kommuner istället fler sökande än platser, eller lika många sökande som platser. Det var också fler kommuner som erbjöd de här yrkesinriktningarna än övriga inriktningar.
- Planerings- och dimensioneringsreformen innebär högre krav på huvudmännen för komvux att dimensionera yrkesutbildningen med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Lågt söktryck gör dock att utbildningsplatser redan idag står tomma på yrkesutbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar.
- Om reformen ska få önskvärd effekt behöver intresset för yrkesutbildningar med utgång mot både privat och offentlig sektor öka. SKR anser att det behövs lokala såväl som nationella satsningar för att åstadkomma ett ökat intresse.

Inledning

Den 1 juli i år (2023) träder reformen om planering och dimensionering av gymnasial utbildning ikraft.¹ Den innebär bland annat att det ställs högre krav på huvudmännen för komvux att dimensionera yrkesutbildningen med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Samtidigt vet vi lite om hur söktrycket till yrkesutbildningen i komvux ser ut. Skolverket samlar inte in uppgifter om detta inom ramen för sitt statistikansvar och det finns därför ingen nationell statistik att tillgå.² Med anledning av detta har SKR under våren 2023 genomfört en enkätstudie om söktrycket till olika yrkesinriktningar i komvux under 2022. Enkäten riktade sig till huvudmännen för komvux. I den här promemorian presenteras resultaten från den enkätstudien.

Totalt 242 kommuner (83 procent) svarade på enkäten som SKR skickade ut. Av dessa svarade 221 kommuner att de var huvudmän för komvux på gymnasial nivå och gick vidare till att besvara resterande frågor i enkäten.³ Följande resultat bygger på deras svar.

Söktrycket till olika yrkesinriktningar

Av de 221 kommuner som i enkäten svarade att de var huvudmän för komvux på gymnasial nivå, svarade följande antal och andel kommuner att de under 2022 erbjöd de yrkesinriktningar som visas i tabell 1.

¹ Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning, prop. 2021/22:159.

² Som en del i uppföljningen av pandemins påverkan på komvux sammanställde dock Skolverket statistik om söktrycket till komvux baserat på en enkätstudie (Skolverket (2021), Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet. Delredovisning 4 – Komvux). Resultaten i den uppföljningen omfattade sökande till yrkesutbildningen i komvux under tidsperioden januari-augusti 2022. SKR har vid två tidigare tillfällen publicerat uppgifter om söktrycket till yrkesutbildningar i komvux. Det gjordes 2022 i rapporten Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux – kommunenkät om komvux 2022, samt 2018 i rapporten Utbud, söktryck och samverkan i yrkesvux – kommunenkät om regional yrkesvux 2018.

³ Vissa kommuner som ingår i kommunalförbund har svarat på enkäten och andra har inte gjort det. De kommuner som inte har svarat på enkäten är behandlade som bortfall i resultatet.

Tabell 1: Antal och andel (%) kommuner som erbjöd följande yrkesinriktningar under 2022.

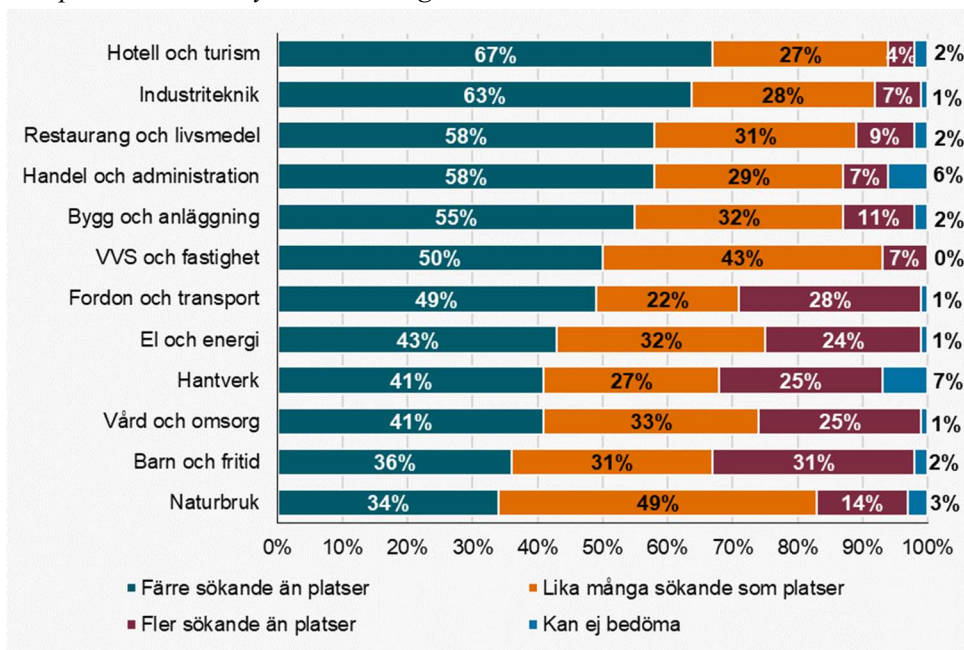
Yrkesinriktning	Antal kommuner	Andel kommuner
Vård och omsorg	188	85%
Barn och fritid	135	61%
Restaurang och livsmedel	112	51%
Industriteknik	97	44%
Bygg och anläggning	84	38%
Fordon och transport	82	37%
El och energi	79	36%
Handel och administration	70	32%
VVS och fastighet	56	25%
Hotell och turism	48	22%
Hantverk	44	20%
Naturbruk	35	16%
Totalt	221	100%

Resultaten visar att störst antal kommuner erbjöd inriktningarna vård och omsorg, barn och fritid, samt restaurang och livsmedel. En mindre andel kommuner (25 procent eller färre) erbjöd inriktningarna naturbruk, hantverk, hotell och turism, samt VVS och fastighet.

Figur 1 visar förhållandet mellan antalet sökande och utbildningsplatser för de olika yrkesinriktningarna. Kommunerna har svarat på om de hade färre eller fler sökande än utbildningsplatser, eller ungefär lika många sökande som utbildningsplatser.⁴

⁴ Det här resultatet ger en övergripande bild av hur söktrycket såg ut föregående år. En del huvudmän anpassar utbudet av utbildningsplatser efter efterfråga och har inte ett förutbestämt antal platser på respektive yrkesinriktning. Dessa har svårare att besvara enkätfrågan.

Figur 1: Andel (%) kommuner som hade färre, fler eller lika många sökande som platser till olika yrkesinriktningar under 2022.

Runt hälften eller fler av kommunerna hade få sökanden i förhållande till antalet platser till en majoritet av de yrkesutbildningar som erbjöds 2022. Söktrycket var alltså lågt i förhållande till utbildningsutbudet. Främst var söktrycket lägre till inriktningar med yrkesutgång primärt mot den privata sektorn. Över 50 procent av kommunerna uppger att de hade färre sökande än platser till yrkesinriktningarna hotell och turism, industriteknik, restaurang och livsmedel, handel och administration samt bygg och anläggning.

Däremot hade en större andel kommuner fler sökande än utbildningsplatser, alternativt lika många sökande som platser, till inriktningar med yrkesutgång främst mot offentlig sektor. Totalt 62 procent av kommunerna hade antingen fler sökande än platser, eller lika många sökande som platser, till inriktningen barn och fritid och 58 procent av kommunerna hade det till inriktningen vård och omsorg. Viktigt att notera är dock att det även här finns en stor andel kommuner som upplever ett lägre antal sökande till dessa yrkesinriktningar.

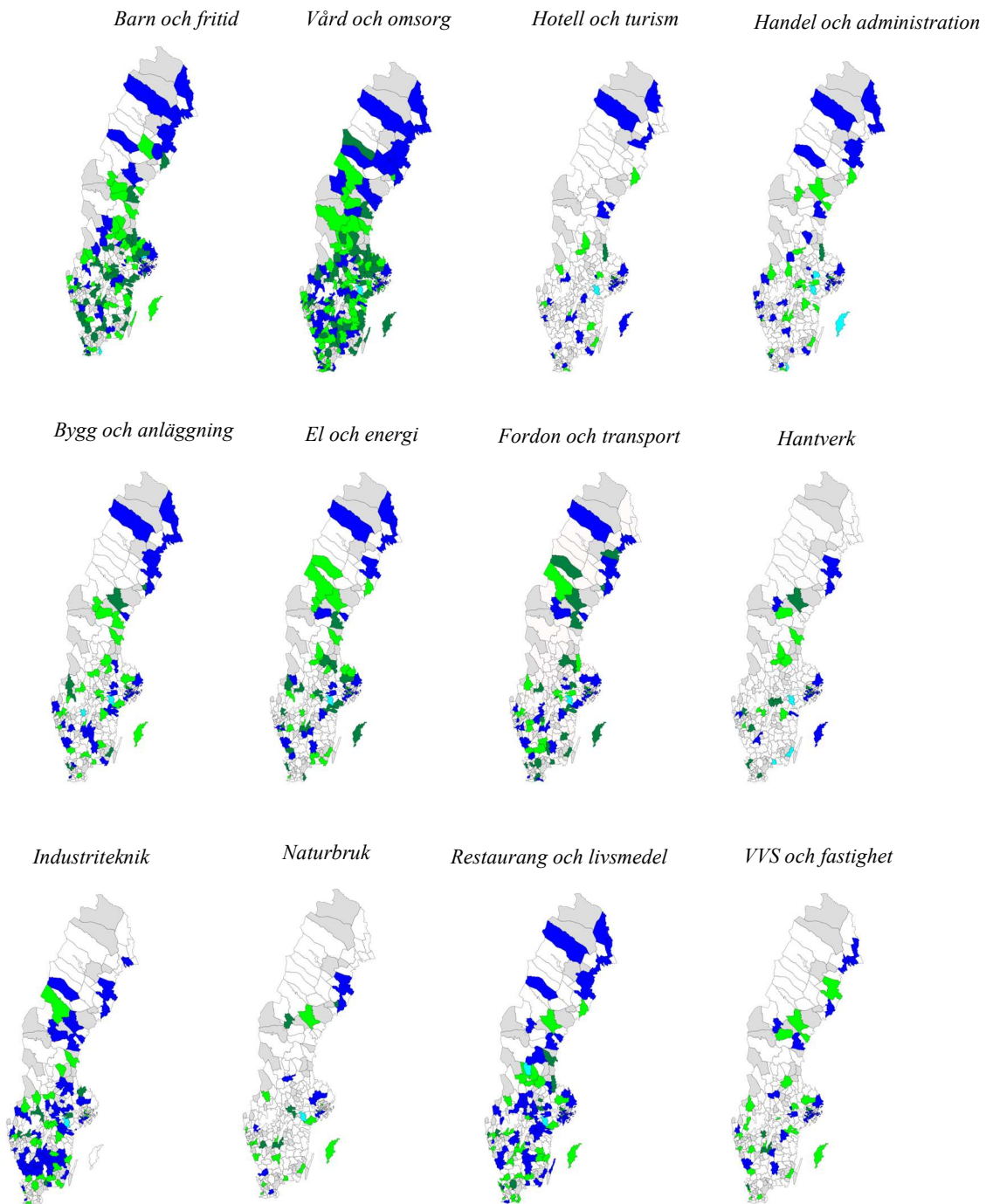
Även till inriktningarna naturbruk, hantverk, samt el och energi var det en majoritet av kommunerna som hade fler sökande än platser, eller lika många sökande som platser. I övrigt är det runt hälften av kommunerna eller färre som

menar att antalet sökande översteg eller gick jämt ut med antalet utbildningsplatser under 2022.

Söktrycket över landet

Följande kartor visar hur söktrycket såg ut över landet under det aktuella året. Resultaten visar kommuner som har angett att de inte erbjöd yrkesinriktningen (vit), hade fler sökande än platser (mörkgrön), lika många sökande som platser (ljusgrön), eller färre sökande än platser (blå). Kommuner som inte har kunnat bedömas söktrycket under det aktuella året är markerade i turkos. De grå färgade kommunerna är de som inte har svarat på enkäten.

Kartbild 1: Söktrycket till olika yrkesinriktningar i komvux på gymnasial nivå i kommunerna under 2022.

I kartorna blir det tydligt att de yrkesinriktningar som flest kommuner erbjuder under 2022 var barn och fritid, samt vård och omsorg. Det var också till dessa inriktningar en större andel kommuner hade fler sökande än platser jämfört med många av de andra inriktningarna. En enkätstudie som SKR genomförde 2022 visar att få sökande är det vanligaste hindret bland huvudmännen för att bredda utbudet av yrkesutbildningar.⁵ Kartorna visar att det är flera av yrkesinriktningarna som enbart erbjuds av ett mindre antal kommuner. I många kommuner har dessa yrkesinriktningar också ett färre antal sökande relativt platser. Några av kommunerna i norra Sverige saknade sökande till samtliga yrkesinriktningar som kommunerna erbjöd under det aktuella året.

Bristen på gymnasialt yrkesutbildade finns både inom privat och offentlig sektor.⁶ Enligt Statistiska centralbyråns Arbetskraftsbarometer 2022 uppger till exempel en majoritet arbetsgivare att det finns för få vård- och omsorgsutbildade att rekrytera och att detta kompetensbehov bara kommer att öka. Även inom privat sektor är tillgången på gymnasialt yrkesutbildade låg och det gäller flera inriktningar så som bygg, industriteknik och fordon.

I och med planerings- och dimensioneringsreformen ställs högre krav på huvudmännen för komvux att dimensionera yrkesutbildningen med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Lågt söktryck gör dock att utbildningsplatser redan idag står tomma på yrkesutbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar. Reformen kommer inte per automatik göra dessa utbildningar mer eftersökta. Även om söktrycket är något högre till inriktningarna med yrkesutgång främst mot offentlig sektor finns det fortsatt ett stort kompetensbehov här. Om reformen ska få önskvärd effekt behöver intresset för inriktningar med yrkesutgång mot både privat och offentlig sektor öka. SKR anser att det behövs lokala såväl som nationella satsningar för att åstadkomma ett ökat intresse.

⁵ SKR (2022), Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux – kommunenkät om komvux 2022.

⁶ SCB (2022), Arbetskraftsbarometern 2022.

Söktrycket till yrkesutbildningar i komvux

Promemorian bygger på en enkätstudie som SKR genomförde under våren 2023 och som riktade sig till huvudmännen för komvux. I promemorian presenteras söktrycket till olika yrkesutbildningar i komvux under 2022. Resultaten visar att många kommuner hade färre antal sökande än utbildningsplatser till flera av de yrkesinriktningar de erbjöd. I samband med att reformen om dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning träder ikraft ställs högre krav på huvudmännen för komvux att dimensionera yrkesutbildningen med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Om reformen ska få önskvärd effekt behöver intresset för yrkesutbildningarna öka. SKR anser att det behövs både lokala och nationella satsningar för att åstadkomma detta.

Upplysningar om innehållet
Karin, Darin, karin.darin@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2021